

Ruth OREN

MĂRTURISIRI LA ZIUA MEA

„Motivul pentru care scriu/ este de a creea/ ceva frumos ca tine” – afirma admirabilul poet-trubadur Leonard Cohen în 1968, printre versurile sale. Cândva, în anii mei de studenție, am tradus în ebraică din aceste versuri, publicate de o editură la Tel Aviv. Ca multe alte milioane de cititori, îi admiram lirica, melancolia, ironia, imaginile profetice. Credeam că voi scrie și eu, pentru a crea ceva frumos. Dar cu anii, am înțeles, că nu se scrie numai pentru a crea „ceva frumos”, ci pentru a exprima gânduri, sentimente, trăiri. Și nu scriu. Eu citesc, studiez, gândesc, observ. Și creez imagini.

M-am născut la București, unde mi-am petrecut primii ani ai copilăriei. Am emigrat în Israel la vârsta de 12 ani, cu părinții, în anul 1961. De-a lungul timpului, părinții, z.l., au muncit din greu și au reușit să minimalizeze statutul lor dificil de nou veniți, “Olim hadashim”.

Eu am crescut în Israel și m-am încadrat perfect în cultura ebraică. Pe lângă limba ebraică, în casă se mai vorbea și se citea în limba română, dar eu știam prea puțin despre cultura română și nu aveam legături clare cu România.

Prin educație, prin socializare, prin serviciul militar, prin plimbări pe drumurile țării și explorarea peisajelor israeliene, prin studii, printr-o profesiune și o carieră, mi-am format personalitatea și identitatea spirituală israeliană. De-a lungul anilor am îmbinat activitate culturală, artistică și academică, în domeniul comunicării vizuale și al fotografiei. Mi-am complectat studii universitare în Limba și Literatura Ebraică, în Istoria Teatrului, în Media și Jurnalism, dobândind un doctorat, cu o lucrare despre „Tematici și aspecte ale Peisajului Israelian” în fotografia anilor 1945 – 1963. Am predat, am cercetat și am publicat lucrări în ebraică - și în engleza - așa cum se cere în universul academic.

Am călătorit în lume cu aparatul fotografic, peisajul urban constituind pentru mine o atracție cu totul specială. Mă simt la locul meu în orașe, pe străzi, privind case mai vechi sau mai noi, admirând fațadele clădirilor ce poartă amprenta anilor. Am o curiozitate aparte pentru locuri uitate, părăsite, lăsate în paragină, locuri tranzitorii, care mă îndeamnă să descifrez un trecut diferit de existența lor actuală. Acestea sunt spații cu mai multe straturi de viață, cu povești ascunse, cu mistere, imprimate în fiecare detaliu. Încerc să-mi imaginez istoriile la care au fost martori.

Și mai îmi place să mă opresc în parcuri, mă încântă copacii cu umbrele și formele lor variate, aleile, spațiul special amenajat pentru cel care își caută o oază de liniște, un loc de repaus.

Uneori, imaginile pe care le creez sunt străbătute de o undă de melancolie, care duce cu gândul la trecerea timpului. Totodată, nu-mi lipsește sentimentul viguros de optimism, ca în locul acela părăsit se ascunde o promisiune.

Spre deosebire de mulți colegi, în călătoriile mele, nu am vizitat România, din 1961 până în 2009. Aproape 50 de ani! Și iată, în acel an se ivește ocazia de a fi invitată la Universitatea din București, la o conferință internațională, pentru a susține o prelegere despre „Moștenirea din Arhivele Naționale de Fotografie din Israel și Memoria Colectivă, în era schimbărilor mijloacelor de comunicare.”

Încet, încet, învăț să (re)cunosc Bucureștiul. Caut urmele copilăriei, culeg și pun laolaltă fragmente din memoria mea. Casa unde m-am născut, drumul spre grădinița de copii, spre școală, spre casa bunicii. Nimic nu mai este la fel ca în copilărie! Totul e îndepărtat, mai vechi, mai mic. Dar, în același timp, orașul îmi oferă prilejul de a folosi cu precizie limbajul fotografic, unghiurile, mișcarea, compoziția, jocul de lumini și umbre, jocul de culoare, pentru a surprinde detalii din cotidian. Privirea mi se oprește asupra ritmului bulevardelor, asupra vitrinelor și cafenelelor de pe străzile laterale. Îmi rețin atenția panourile cu reclame hazoase, dar și spațiile verzi. Realizez o serie de imagini care aveau să stea în continuare, la baza unor proiecte fotografice.

Mă întorc apoi acasă și descopăr aici universul cultural de limbă română, scriitori și literatură, presa întâlniri la Cercuri Culturale, o lume în cadrul căreia au loc numeroase activități și de care mă simt mai apropiată. Încep să cunosc momente din istoria evreilor din România, împreună cu unele trasee ale culturii românești. Înțeleg scrisul israelian de limbă română, care este atât de mult legat de trecutul autorilor în România și, în special, de istoria unor familii, care începe în mici orașele, la începuturile secolului trecut. Aceasta istorie își continuă cursul în cei 70 de ani de existența a Statului Israel, unde au emigrat cu reușită... 400.000 de evrei din România. Experiența vieții israeliene este, deasemenea, exprimată în unele din textele scriitorilor de limbă română din Israel.

Îmi place să răsfoiesc paginile din această literatură, care își caută un loc aparte în istoria literaturii române, dar în special, pot spune că legăturile mele cu limba română devin mai puternice. Se înmulțesc călătoriile și activitățile mele în România, creez noi prietenii, susțin prelegeri și întâlniri cu studenți. Traseul meu trece și prin Cluj, pe la Universitatea Babeș-Bolyai, prin drumurile acestui minunat oraș. Și pe drumuri de țară, la Breaza, la Câmpina, la Brebu, în muzee și în locuri evocatoare de istorie.

În România sau în Israel, gust din farmecul unei limbi în plus, o limbă care mi-a marcat cei 7 ani de acasă, miresmele de tei și zăpada pufoasă pe care o culegeam cu degetul de pe gard și o lingeam, Țândărică, șoșonii care nu mă încălzeau destul, o siguranță de sine pe care o aveam la vârsta de 4 ani, când învățasem să citesc.

Și acum, după mulți ani, mă întorc la poezia „Motivul pentru care scriu” semnată de Leonard Cohen. Versul continua astfel: „Când mă aflu cu tine/ doresc să fiu acel tip de erou/ care doream să fiu/ când aveam șapte ani/ un bărbat perfect/ care ucide”.

Mă gândeam la semnificația acestui vers ciudat și la o eventuală interpretare personală. Ce sentiment se trezește în sufletul personajului masculin lângă frumoasă iubita? Ce reprezintă pentru el gândirea unui copil, care se vede un erou cu puteri superioare dar și cu o agresivitate delicventă? Poate, pe lângă dorința de apropiere, de iubire prin estetică și vers, ne aflăm în fața unui sentiment de regresie, de reîntoarcere la naivitate.

Clarificându-mi versul într-un fel, mă gândeam că eu folosesc acum limba română ca o întoarcere la anii copilăriei, ca și cum ași dori să o iau de la început. Să întorc clepsidra peste cap, să inversez vremea, să străbat din nou viața. Ar avea limba aceste puteri magice?

În discuții, aflu că aparțin unei generații care își redescoperă o „identitate ascunsă”, care a fost lăsată la o parte, în era creării unei identități israeliene colective, unitare. Și mi se mai spune: „*Este un fenomen al vârstei!*” Adică, îmbătrânești, fetițo!

Dar mă întreb: oare noțiunea de „identitate” nu este trecătoare, tranzitorie, așa cum suntem și noi? Cine suntem, cu adevărat? Iar până vom afla, mă gândeam, ca de ziua mea, care se apropie, să-mi acord câteva ceasuri de bucurie, împreună cu prietenii și familia. Și... „Sărbători Fericite”, ori care ar fi...

Ruth OREN
Haifa, Israel
aprilie 2018